

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Вяра Красимилова Славянска,
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор на науките**' по професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“

Автор: Владимир Григориевич Саенко

Тема: Иновационно управление на спортния бизнес в Украйна

Участвам в състава на научното жури съгласно заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 737 от 23.06.2017 г.

Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в обем от 514 страници (370 страници основен текст) и съдържа увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. Илюстративният материал включва 38 фигури и 14 таблици.

Едва ли значението на спорта се нуждае от някаква по-специална аргументация. От древни времена той отразява нуждата на човека да развива, усъвършенства и демонстрира своите физически, двигателни, морално-волеви и социални качества (воля, издръжливост, търпение, концентрация, координация, рефлексии, психика и т.н.). Активните спортни занимания носят множество ползи за обществото като цяло, като подобро здраве и трудова производителност, по-ниски разходи за здравеопазване, по-висок морал и по-ниска престъпност сред младежта, формиране на дисциплина, характер, етични ценности и норми, разширяване на интернационалните връзки и културното сътрудничество.

Развитието на спорта, като резултат от комплексни обществени взаимодействия, винаги е отразявало преплитането на множество фактори (политически, икономически и социални), включително потребности и интереси. През 1991 г. в Украйна започва труден и бавен преход от административно-командна към пазарна икономика, което се отразява изключително негативно върху развитието на спорта. В условията на настъпили радикални промени във всички обществени сфери и най-вече липсващо държавно финансиране, особено значение придобива ориентацията към предприемачески подход или превръщането на спорта в бизнес, с цел осигуряване на алтернативни финансови източници (по подобие на комерсиализацията на спорта, наблюдавана още в средата на миналия век в т.нар. капиталистически страни).

Разбира се, появата на понятия като „икономика на спорта”, „спортна реклама”, „спортен маркетинг”, „мениджмънт на спорта” и т.н. изисква фундаментална промяна в начина на мислене. Решаващи фактори за развитието на спорта на микро и на макро ниво стават задълбоченото проучване на интересите и потребностите на хората, стратегическата ориентация и най-вече прилагането на иновативни и научно обосновани

методи, технологии, подходи и инструменти за управление и за оценяване ефективността на дейността.

Развитието на спорта е необходимост за Украйна. От една страна подготовката на спортисти от висша класа изисква сериозни капиталовложения и създаване на модерни условия, а от друга страна се наблюдава тенденция към активен начин на живот като противовес на перманентния стрес, като средство за подобряване на физическата дееспособност и здравно укрепване.

Независимо, че спортът се афишира като приоритет в редица нормативни регламенти на Украйна (Конституцията, Закона за физическа култура и спорт, Националната доктрина за развитие на физическата култура и спорт и т.н.), че физкултурната и спортна дейност заема централно място в сферата на бизнес услугите, както и че бизнес средата постепенно претърпява положителни изменения по отношение на управлението, в светлината на разпространените стереотипи все още не може да се говори за такъв тип управление на спорта, съобразен с неговия съвременен чисто икономически облик. По тази причина настоящият дисертационен труд може да се приеме за изключително актуален и значим от гледна точка на проблемите на украинската действителност (а и не само).

Дисертационният труд определено заслужава висока оценка и основанията ми за това са следните:

- Авторът демонстрира висока степен на познаване на проблема и най-вече неговото значение, което е намерило резултат в правилно формулиране на целта и конкретните изследователски задачи, последователно решени в различните параграфи на разработката.
- Използваните 404 информационни източника (на български, полски, руски, украински и английски език) са релевантни на разглежданата проблематика.
- Избраната методика на изследване, включваща количествени и качествени изследователски методи, подходящи и приложими в разглежданата проблемна сфера, позволява постигане на поставената цел и решаване на дефинираните задачи.
- Концептуалната рамка на изследването, представена в увода, включва всички необходими реквизити – от актуалност и значимост на темата, предмет и обект на изследване, цел и задачи до възприети ограничения.
- В заключението ясно се аргументира изпълнението на поставените изследователски задачи, водещо до постигане на основната цел.
- Основните постановки и резултати от работата по дисертационния труд са популяризирани чрез впечатляващ брой научни публикации (64), в т.ч. монографии, статии и доклади.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Разработеният дисертационен труд определено допринася за обогатяване на съществуващото знание и практика в областта на управлението на спортния бизнес в Украйна. Приемам посочените в автореферата приноси като достатъчно значими в научен, методически и практико-приложен аспект, като си позволявам да ги преформулирам и синтезирам до следните:

1. Извършен е задълбочен теоретичен обзор и анализ, на основата който са обособени елементите и взаимодействията в рамките на системата на иновационно управление на спорта.

2. Идентифицирани и конкретизирани са методи, методологически критерии, подходи и принципи за анализ на характерните признаци на средата на спортния бизнес и иновационното управление.

3. Обоснована и структурирана е ролята на участниците в спортния бизнес и измеренията на функционалното взаимодействие между тях

4. Систематизирани са редица препоръки за усъвършенстване процеса на управление на спорта чрез внедряване на иновации.

Критични забележки и препоръки

Към съдържанието на дисертационния труд нямам съществени забележки, но въпреки това считам, че той определено би спечелил от отстраняването на някои слабости:

1) По-убедително обосноваване на актуалността и значимостта на проблема в увода на труда, по-прецизно и стегнато формулиране на предмета и обекта на изследване, поставените цел и задачи.

2) По-ясно синтезиране на изводите след всяка глава, които би било добре да намерят място и в автореферата.

3) По-силно придържане към целта и задачите на труда, тъй като на места има „залитане” в излишна конкретика и задълбочаване в постановки, които нямат пряко отношение към темата, затрудняват проследяването на логическата линия и открояването на личната позиция на автора. Считам, че би следвало да се постави акцент предимно върху предприемаческия елемент в спорта и иновациите, които биха съдействали за по-ефективното му управление като бизнес, а не толкова върху неговите психологически, физиологични, философски и други аспекти.

4) Олекотяване на изказа – на места стила на изразяване е доста тежък, което го прави до известна степен неразбираем.

5) Полезно би било някакъв тип емпирично изследване, което да демонстрира необходимостта и приложимостта на конкретни иновации в управлението на спортния бизнес в Украйна.

6) Не знам доколко уместно е да се представят автори публикации под формата на приложения, но бих препоръчала като по-удачно ценните постановки, съдържащи се в тях, да се включат към основния текст на дисертационния труд.

Отправените забележки и препоръки не са свързани с никакви сериозни слабости по същество и не подценяват качествата на дисертационния труд, а по-скоро са предназначени да го усъвършенстват.

Въпроси към автора на дисертационния труд

Бих помолила автора да вземе отношение по следните въпроси по време на защитата:

1) В своята статия „Спорт в Украине как основа бизнеса” (приложение В) авторът заключава, че в Украйна липсва среда за спортен бизнес, заради ниската

платежоспособност на населението, която не позволява реализиране на приходи, недостатъчно развит PR, остаряла материална база (спортна инфраструктура) и т.н. Какъв би могъл да бъде приноса на настоящия дисертационен труд за подобряване на бизнес средата? По-конкретно каква е ролята на различните субекти, участващи в управлението на спортния бизнес в Украйна – държавни органи (министерства, местни органи на властта и др.), спортни клубове, федерации, съюзи, сдружения, комитети, фондации и т.н.?

2) Факт е, че структурите, чрез които се предлагат различни професионални и масови спортове на потребителите, трябва да функционират по законите на пазарната икономика, т.е. да се самоуправляват и самоиздържат, за да посрещат постоянно нарастващите изисквания на модерния спорт. Нека авторът да конкретизира в синтезиран вид влиянието на иновациите като фактор за развитието и елемент на управлението на спортния бизнес, като изясни има ли разлика при управлението на професионалния (елитен) и масовия спорт и къде се съдържат повече предпоставки за иновативност? А по отношение на иновациите в управлението на спорта карате киокушинкай?

3) В развитите държави професията „спортен мениджър“ е с признат социален статус, а спортният мениджмънт е утвърдена университетска дисциплина. Счита се, че тази професия става ключова и се превръща в стратегическа предпоставка за развитие на спорта. В тази връзка, какви качества (знания, умения и компетенции) би трябвало да притежава съвременния спортен мениджър, за да управлява успешно бизнес начинанието?

Заключение

В обобщение, дисертационният труд представлява комплексно изследване със завършен характер, посветено на особено важен проблем за икономиката на Украйна, съответстващо на изискванията към такъв вид научна разработка, посочени в ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на ВСУ „Черноризец Храбър“, и предоставящо достатъчно основания за висока оценка.

Предвид гореизложеното, с убеденост давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор на науките’ на Владимир Григориевич Саенко в професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

30.06.2017

Изготвил становището:

Проф.д.н. Вяра Славянска